

محترم قاضی عبدالاحمد فیض

وفول عدالت بین المللی جنائی

عدالت واژه زیبایی است که بشریت از بدوی پیدایش و در تمام مراحل تکاملی جامعه انسانی برایش رزمیده است و این پیکار دادخواهانه در کلیه مراحل تکامل تاریخی جوامع بشری باشمشیربران ستمگران، جباران و زورگویان با شدت تمام سرکوب و منکوب گردیده است.

در اوضاع در حال استحاله و روبه وخامت بین المللی که دامنه منازعات و درگیریهای منطقوی و جهانی گستره فزاینده بخود گرفته و هر روز جنگ های خانمانسوز و ویرانگر، زندگی و حیات انسانهای بیدفاع ملکی را که نقشی در نبردهای مسلحانه ندارد، بکام مرگ میدهد و هیچ فردی به موجب قوانین بین المللی خود را در پناه معیارهای جهانی مصون نمیداند، مفهوم عدالت و آنهم عدالت کیفری در عرصه بین المللی اهمیت ویژه کسب مینماید.

در پرتیک، عدالت جنائی زمانی مفهوم و معنایابد که عاملان جرایم و مرتکبین جنایات ضد بشری و ناقضان حقوق بین المللی جنگ در هر کجای که هستند، تعقیب، گرفتار و ازورای یک پروسیدور عادلانه عدلی مجازات گردند، اما در اوضاع پیچیده کنونی که نظم مبتنی بر اصول و معیارهای پذیرفته شده بین المللی بیش از هر زمان دیگر به علت وقوع و دوام کانونهای تشنج و بخصوص درگیریهای گسترده میان روسیه و اوکراین در شرق اروپا و در خاور میانه (فلسطین) در حوال هیستری جنگی و منافع ژئوپولتیک قدرتهای دخیل شکننده گردیده است، الزامات حقوقی بشردوستانه و مصونیت انسانهای که دخالتی در منازعات مسلحانه ندارند، بیک رویای دست نیافتی مبدل شده است.

جنگ کنونی در نوار غزه و سایر مناطق اشغالی باتألم از جلوه های بارزی وفول هولناک هنجارهای جهانی انساندوستانه است، که از همان نخستین روزهای وقوع درگیری در هفتم اکتوبر سال ۲۰۲۳ میان شبه نظامیان حماس و اسرائیل درباریکه غزه تاکنون شاهد آن هستیم، درین جنگ که با عدول از محدوده حق دفاع مشروع با شدت روزافزون ادامه دارد، بیش از ۳۷ هزار غیر نظامی فلسطینی شامل زنان، اطفال و کهن سالان کشته، صدها هزار مجروح و معیوب، هکذا تمامی مسیرهای امداد رسانی جهت رفع نیازهای اولیه مانند غذا، آب آشامیدنی و ادویه برای میلیونها انسان ساکن در غزه قطع و بمباردمان عمدی مکانهای رهائشی، مکاتب، عبادتگاه ها و محتابر مراکز پناهندگان علی رغم هوشدارهای نهاد های مسؤول جهانی

دربرابردیدناظران بین المللی حقوق بشر، مؤسسات جهانی حمایت از قربانیان جنگ و بخصوص شورای امنیت سازمان ملل متحد جریان داشته، جنون جنگی و اشغال در سرزمین فلسطینیان کماکان ادامه دارد.

وضعیت حقوقی حاکم در جنگ غزه مبین تعدد جرایم هولناک و کم سابقه بین المللی است که پاکسازی قومی، حملات پیهیم بر غیر نظامیان، کوچ اجباری، ژنوساید، شکنجه و غیره را وارد صحنه نموده و مواردی است که به موجب قوانین بین المللی، مداخله بی تأخیر دادگاه بین المللی جنائی رامی طلبد و دیوان بر بنیاد میثاق رم مکلف میگردند تا در روشنائی احکام مندرج در ماده (۵) اساسنامه دادگاه، حکم مبنی بر تعقیب و گرفتاری عاملان کشتار گروهی طرفهای جنگ و دستان عریان و نهان در یک چنین فجائع بشری را بمثابه شرکای جرایم ضد بشری در هر دو محور جنگ یعنی اسرائیل و حماس که به کشتار و به اسارت کشیدن غیر نظامیان یهودی متهم هستند، صادر و عدالت را تحقق بخشد.

پرسش که در اذهان عامه جهان مطرح است، چون و چرایی در خصوص اقدامات عملی دادگاه بین المللی مبنی بر اعمال صلاحیت قضائی و تأمین عدالت کیفری عاملان جنایت است، آیا دادگاه بمثابه نهاد مستقل عدلی بین المللی ظرفیت و پوتنسیل پراکماتیک در زمینه پیگرد، گرفتاری و مجازات عناصری جرمی یا مظنونان دارد؟

پاسخ در صدور قرار تعقیب نتانیا هو نخست وزیر و یو او گالانت وزیر جنگ اسرائیل و سه تن از رهبران جنبش مسلح حماس از آدرس دادستان کل دادگاه بین المللی روشن است که بلی دادگاه بمثابه یک مرجع قضائی مستقل و نه ابزار سیاسی مسوولیت خود را در حوزه صلاحیت دادگاه به انجام رسانیده و از دادگاه خواسته شده است تا پرونده جنایات جنگی و پاکسازی گروهی را که دستکاه حاکم در تل آویو در یورش مسلحانه در قلمرو فلسطین اشغالی متهم بوده و هر روز در برابردیدگان بهت زده بشریت به ابعاد این جنایات افزوده میشود، تدقیق، بررسی و حکم عادلانه در زمینه صادر نماید. اما طوریکه جهانیان آگاهی دارند، این تصمیم دادستان بین المللی مخالفت شدید شارلاتان سیاسی و بلندگویان دروغین حفظ نظم مبتنی بر قاعده، عدالت و حاکمیت قانون را در واشنگتن برانگیخت و نخبه گان حاکم در ایالات متحده با غیر عادلانه خواندن قرار بازداشت مظنون رژیم اسرائیل، همانگونه که در جبهه ای حمایت قاطع نظامی از تل آویو درین جنگ ناعادلانه قرار دارند، طرف نفی اصول جهانشمول قرار گرفته و مجلس نمایندگان ایالات متحد طرح کامل تحریم دادگاه جهانی را با ۲۴۷ رای موافق در برابر ۱۵۵ رای مخالف به سود اسرائیل تصویب نمودند.

اسرائیل و ایالات متحده عضویت میثاق رم ندارند، بنابراین واشنگتن از همان نخستین روز تصویب اساسنامه دادگاه جنایی لاهه و در تضاد با آن (قانون حمایت از اعضای مرتبط) را بمثابه قانون تهاجمی لاهه علیه میثاق دادگاه تصویب نمود و هکذا متن ماده ۹۸ اساسنامه دادگاه به دولتهای که عضویت دیوان ندارد، امکان میدهد که میتواند الزامیت تعقیب و تسلیمی مظنونین به جنایات بین المللی را نپذیرد، بنابراین حکم مندرج درین ماده باعث شد تا ایالات متحده و تعدادی هم به انعقاد قرارداد مصونیت متحدین مبادرت نمایند.

توافقات مبنی بر مصونیت، مفاهیم مانند امنیت حقوقی سفر و مواردی دیگری را در مسیر معافیت از تعقیب و دستگیری هر مظنونی مفهوم مینماید لذا این رویه نا متعارف در عمل موجب گردیده است تا صلاحیت های قضائی دادگاه بین المللی و عدالت کیفری در عمل تضعیف گردد.

افزون برین، فرار از تعقیب و معافیت از مجازات عاملان جنایت به اتهام سران حاکم در تل آبودرین خلاصه نمی شود، در سال ۲۰۲۱ زمانیکه خانم بن سودا دادستان سابق دادگاه جهانی ازاراده خویش مبنی بر رسیدگی به وقایع جنایات جنائی بین المللی در محدوده سرزمین های اشغالی فلسطین دهن شورانید، بیدرنگ با ابزار، ارباب، تخویف و حذف فزیکتی تهدید و به استناد افشاگری رسانه گاردین مورد تعقیب قرار گرفته و ناگزیر بود تا تسلیم اصحاب زور شده و به تعقیب پرونده منسوب به اسرائیل خاتمه دهد.

اذعان میتوان کرد که اشغال گران در اسرائیل در فقدان توانائی درک و هضم معیارهای که نظم بین المللی را آرایش میدهند، قرار داشته و لذا در تباری و مماشات با حامیان بین المللی، حتا دستاویز صادره دادگاه بین المللی عدالت که ارگان عدلی سازمان ملل متحد بوده و اسرائیل عضو آن است، در رابطه به جلوگیری از گسترش فجایع انسانی در جنگ غزه رانمی پذیرد، چنانچه دستور مؤرخ ۲۴ می دیوان عدالت رامبنی بر اینکه نظامیان اسرائیل از انجام عملیات نظامی در جنوب غزه در شهر پر جمعیت رفخ خودداری نماید، نپذیرفت و اکنون تهاجمات بیرحمانه درین شهر جریان دارد. لازم بیاد دهانی است، کریم خان دادستان کل دادگاه بین المللی جنائی در سال ۲۰۲۳ قرارداد دستگیری پوتین رهبر روسیه و خانم ماریا لووا مقام مسؤول کودکان در روسیه رابه اتهام کودک ربائی در اوکراین صادر نمود، روسیه نیز اتهام رارد و اقدامات دادگاه رابه دلیل عدم برسیمت شناسی پیمان رم نامشروع و علیه دادگاه موقف خصمانه اتخاذ نمود.

نظم جهانی بر پایه حاکمیت قانون استوار است، لذا زمانیکه قدرت های بزرگ از نظم مبتنی بر قانون دم میزنند، لزوماً میبایست بدانند که هیچ عنصری و هیچ فردی مجوز ارتکاب جنایات ضدی بشری را همانگونه که آقای مارتین گریفیتس مسول بخش حقوق بشری ملل متحد (لکه ننگ بر انسانیت ما) عنوان داشت ندارد، بنابراین منصفانه خواهد بود تا برین واقعیت انگشت گذاشت که جهان ما در بحران سرماور قانونیت و وفول عدالت کیفری قرار گرفته است.